

GALESIA

Pol siya ta yokwowa iikamim yipiki naingwo tibmiiyim nu haimii Galesia hiranim simiiram winkikin. Pol siya simaka hir nwokin. Pol siya Adi Komii siir yaiya omisisimim nu haimii Galesia hiranim simiir boinmimauugin. Mi nhirim ta yai aiir wakaeyim mi sima ina yaingwo tibmiiyim Jisis siiram. Mi mhoiia Judami kam nhirim ha nitim mi ti iikamim naingwo tibmiiyim simiirin sima ini boini sima siyupai siyupaiyim Moseski wingikim simiir sibgu onkworinim mi kamim simiir mois imiirin pi kitiyopnimnir haiyim mi ta hiriinan saiirsika sima wi Adi Komii saika nwoki amasukikinim. Mi mhoiia Pol siya hiriinan wakaeyin mi siya ta yokwowa ha win hauugikin iikamim naingwo tibmiiyim simiir boinkiyam. Adi Komii siya iikam imiirin Jisis siiram naingwo tibmiiya inigak saiirsi arar nwowaiginuwikin. Iriig.

¹ Kara Polkin, kara ta yokwowa kimiiram winkika kara Jisis Kraisiir aposel inkamkin. Kariirin ta mii aiir mriiyamin nuan inkam nwrki bi nokmwın okwo haiginugın. Niingaka. Mi Jisis siya mi Adi Komiiyin, ti inkamin yipikin Jisisni hidninsiin idwowin ieyankin kariirin sowa nokmwın okwohaiginugın ta mii aiir mriiyam.

² Mi nomiiyauim naingwo tibmiiyim yipiki kanakar nwowim, krıma whiekakarın kimiir nokboinmamaırgii iikamim Jisis Kraisiirım naingwo tibmii kınıyım nu haimii Galesia warauranim.

³ Kariir kwoin komiiyin ha naingwowi Adi Komiiyin krimiir Adin mi krimiir Biyan Inkam Komii ikin Jisis Krai kimirin wi sowa hauwi naingwobumbu mi iripa nongwomamair aeyam.

⁴ Jisis Krai siya krimiir Adin siir yai aiirar wakaeyokna miriigin mi siya kwoin whirua asi nwokin krimiir dimin bibiyeyim simiirsi naowim ti siyu bibiyeyim ti nuin siir tiranim taka ii aiir nwowim simiirsi nanmaiwarkainam.

⁵ Mi dimusi rani, Adi Komii siya ti hiriinan krimiirsi tirkin, krima siir inig iir nwoki hainanyokiyokiikaemi inokinokin. Ihi, yai kaimwowainga. Iriig.

⁶ Kariir pua ini warar yopaigiya dimusi rani, kima Adi Komii siir bidi haiburgigim yipiki biya kimir kwoin imiir niki kiyaiyin dimin kibiyin Krai siya pridiraerarkiyin kimir biya iya siya naonama. Mi tariinanin kima siir yai kibi kibiyim yim biri kimiminkikim simiirin bidi haiburgigim mi kima ini iki yai nhirim kima ha naingwowyim yim wadiekim mi kimirin wi sima whinkinsiis haiginuwi Adi Komii siiram sibgu wakaeyokna apim ini simiiram ninmiininkinkripkaiyim.

⁷ Mi kara kimirin pi hinina boinkii, yaeya yai kibi nhir kamaeka yipiki wi kimir whinkinsiis haiginuwi. Nngaka. Ini ta sasar ywowiski ya ta karar boinmauwa. Kara ti dimin taemin hiriinanin simiir asi boini. Dimusi rani, kam bibiyie nhirim kimir kwoinin sima pridaiginugim mi sima minam naingwokim Krai siir yai kibiya nanmaiwarkainaeya sairin sima ninkpitkiyim yai biyie nimbiamam.

⁸ Mi krima mi Adi Komii siir paekwosim

ieya krɪmar niti mi kimiirin yaeya yai nini boinmimauunii mi ti yayim biya krɪma boinmimauuim simiir hiriinan boinmimauu karam nwowi, yaeya yai nini boinmimauunii mi yipiki ti hiriinan tiri, kara ha naingwowi simiirin wi Adi Komii siya tɔidwomaii mi simiirin wi paeya nikropki.

⁹ Krɪma ti dimin taeminim simiirin bidiyar iki boinmimauuim mi tariinanin krɪma ini simiirar swoki boinmimauuim. Mi ti iikamim yipiki kimiirin nitim mi kimiirin yaeya yai nini boinmimauuniyim mi ti yayim biya kɪma wakaeyim kariir kwoin komiiyin ha naingwowi Adi Komii siya simiirin wi dimin biyie tir haiginuwi paeya nikropkiyam simiirin.

¹⁰ Mi kɪma hiriyar naingwowi ti dimin taeminim kara winkiyim mi kara boinki ikim mi iikamim wi maigimaiga kanaka nwowi. Niingaka. Kara simiirin minam boinkikin, Adi Komii siya wi maigimaiga kanakar nwoki owim. Mi kara ti dimin taeminim simiirin inkamaramar tirkiswo mi inkamim maigimaiga kanaka ha nwokiswo mi kara simiirin wi inkamaramar pi tirin wi Kraisiir mi kigna miriiyan inkam kin di nwowi. Iriig.

Pol siya hinina nɔisimauugin ta aposel miya siya miriia inkami hindanki bi nitka.

¹¹ Ti kariir nomiiyauim, kara ha naingwowi kɪma ina sibgu inokninkinim ta Kraisiir Yai Win Kibi aiirin ta kara nanaakninkii haiginuwa kimiir biya, ya ta yayia inkami kwoin airga bi priinaingwo boinkika. Niingaka.

12 Ti yai imiirin kariirin inkam nwrki bi boinmauugin mi inkam nwrki bi mi isiimauugin simiirin. Nngaka. Yio Jisis Krai siya siyairgin kariir nanaakninki haiginuwun ti yai imiirin yaeya siyu whirni.

13 Tiki yayim yim yai kaimwokim. Dimusi rani, kima bidiyar wakaeyim dimin bibiyeyim kara tirim biya iya kara dimin taeminim Judami iikamim sima tirim simiir napin kara dimin bibiyie kasa bi tirkim iikamim Adi Komii siir pugana saiirim simiirin. Mi kara hinina naingwokin simiirin hiriyar donkwobumbuninkin iuguski.

14 Mi kariir iripa yayiyeya saiir kouwin ini kara ywowun ti yayim Juda iikam krma napiyim simiirin. Dimusi rani, kara bidiyar sibgu wakaeyokna apin dimin taeminim krimiir brougae wanwiyaeyim sima tirim iya Adi Komii siir boiniyim Adi Komii siya big nasmirwaiya simaka nwowam.

15 Mi Adi Komiiyin iya kara kariir yopiini mhinau hirar niki okaiyin siya kariirin saiirar nimbingikin. Mi mhoiya siya kariirin ha sibgu grabaiginuwun mi siya kariirin ina boinkiyin, kira kariir mi aiir mrii.

16 Mi siya kariirin hirirnan boinkiyin, mi siya kariirin ina yisiimauun siir yinisim iirin mi kara wi ti yai kibi kibiyim Krai siirim wi simiir asi boinmimauuwi iki iikamim yipiki Juda iikam tani simiir pugananim simiir. Mi ta ii aiararin kariirin Adi Komii siya yisiimauu yipiki siir yinisim iirin, kara ti dimin iiramim inkam nwrniyam bi srigin kariirin siya boinmauunim. Nngaka.

17 Mi kara om komii Jerusalema hirir bi

mi amkin kamim yipiki biya Adi Komii siya nimbiniim bigi bi aposel inkam nwowam simiiram simiir nini srinakiyam mi kariirin sima boinmauugiyim ti dimin imiirin. Mi biri kimiminkikin kara ina yamsauwin nu komii Arebia hiriir om siiyin apa iikam kwisuwaki nwowiwin siir. Mi mhoiyya kara ini om komii Damaskas hiriir swoki amin.

18 Mi mhoiyan biewi whoimim ha namkiyim mi kara kimidiniya om komii Jerusalem hiriir yam mi kara kimidiniya Pita siir kig yipiki kara nini owouwim mi kara nini boinuwim iiyim iuur iriir.

19 Kara aposel inkam nwir bi swoki kigmiminkin kara Jems siirarar kig Biyan Inkam Komii Krais siir nomousimin kara ti inkam iirarar kigin.

20 Mi ti dimin taeminim ti kara winkiyim yim yai kaimwo imairgim Adi Komii siya ina ninokninkinin kara kimiir niksise rani.

21 Mi ta kara nama om komii Jerusalema hiriir saiir mhoiyan kara hir ha haiburgigin mi kara kimidiniya nu maeyauim Siria, Silisia sowiirim simiir hiriir yam.

22 Mi taka iiya, iikamim Jisis Krais siir pugana saiirim nu haimii Judia hiranim sima kariir bi kigim mi kariir bi mi kigsibgim. Sima yayim kam ima boinim kariir hiniin simiirarar wakaei,

23 inkamin yipiki krimiir nipimparin mi krimiir nigbumbuwin mi krimiir nisomsomaowin tariinanin siya ini Yai Win Kibiya Krais siira ini saiir boinmimauuwim yipiki siya tirbuwam niki tira.

24 Mi sima dimin taeminim Adi Komii siya tirim kariir simiir wakaeyim mi sima kimidiniya siir inig iir hainanki. Iriig.

2

Aposel nhirim sima kwoin whirua Pol saika nwokikim

¹ Mi biewii iur whiiyim namkiyim simiir mhoiiyan, kara kimidiniya Banabas saikar yam om komii Jerusalema hiriirin. Mi kara Taitas siirin warar yinkin ikunam mi siya kimidiniya kriraka yinkin am.

² Kara hiriirin whisarii bi namkin kariirin Adi Komii siya niisiimauugin mi siya kariirin minam naingwokin kara hiriir namim. Mi kara hiriirin ha namin mi iikamim hapairanim simiirin ina boinmimauuwamin ta Yai Win Kibiya ta kara boinmimauuwiya iki iikamim hinda tindanim yipiki Judami piugana saiir karamaeyim simiir mi kara iikam whiekakim simiirar bi boinmimauu irkakim. Kara kamim Adi Komii siir piugana saiirim hapairanim simiir bi nwowiyim simiirar boinmimauugin. Kara minam naingwokin sima ta Yai Win Kibiya ta kara boinmimauuwa iki iikam nhirim sim, wi sima nwoki anaaninkii haiginuwim. Kara minsi nididgin dimin taeminim biya kara tirim simiirsi mi ti tariinan kara mi tirim yim wi naekak nwo rani.

³ Taitasin ti inkamin yipiki kanaka namin hiriir, yio Grikan inkamkin siya Judami piugana saiir tani mi nim krima kimidiniya ha boin sima Taitas siir miois aiir kitiyopnir haiyam tirim mi Juda hapairan inkam komii komiiyim naingwo tibmiiyim sima siir miois aiir kitiyopnir haiyam ini bori-isopim Juda simiir inkamnan nwowam mi siya wi simaka iripa nwoki owim. Niingaka.

⁴ Mi nim krīma tī kamim tī dimin iirīn hīriinan dimusi bi boinkikim kam nhirim yipiki yaimwoni boin karamae nwowiyim sima krīmiir nomiiyau nwokim mi sima Kraisi siir yai imiir bi sibgu wakaeyokna apkim, yim sima Taitas siir mōis aiir kitiiyopnir haiyam tirkim. Mi tī kamim krīmaka nini oniyim krīma bi ninokninkinkim diminin sima napiyin. Mi sima kamim dimin taemin nini kigninprionakiiyim sim hanin nwokim dimin taemin kibi kibiyim Kraisi siirim rirmiiya krīma naingwo tibmii apiyim simiir. Krīma tariinanin Moses siir siyiu komii iir nwo rani mi krīmiirin wi siya nanmaiwarkaina rani, yipiki biyya Juda iikamim sima napin. Dimusi rani, krīma mi Kraisi Jisis siya, krīma ini nwiruwar ywowiskiyim. Mi tī inkamin krīmiir kiyaiyam minin krīma Mosesni siyiuin biyanin siir napim nim wi inkamin maeyauwa mi biyie miriyya sae nwokaiyin wi si hinin pi ywowin.

⁵ Mi krīma simiir yaimirsim kwir bi swoki wakaeyokna apmininkim. Dimusi rani, krīma Adi Komii siir yaiya kimiir wokmaihaiginuwana saiirin sibgu kigriraowi mi kima wi ta hiriinan sairsi nwowi iki yai bibiyeyim simiir wakaeyokna apim.

⁶ Mi tī kamim hapairanim yipiki inig komii komiigakim mi iki iikam nhirim Adi Komii siir pugananim sim kigriraowiyim mi an kara ha naingwowi tī inkam komii komiiyim sima mi owa ya kariir whwonkam idan ya dimin komii rani. Dimusi rani, Adi Komii siir whwonkam idan iikam whiekakim ini hirii hiriinankinar nwoswowim. Mi kamim yipiki simiir inigim komii nwowim,

sima kariirin yaeya yai boinmauwam bi swoki boinmauugim ti yayim kara boinmauwanim simiirin.

⁷ Mi sima hiriyar yinokninkin Adi Komii siya kariirin yai miyik miyik imiirar hauugin mi siya kariirin ha nimbingiyin mi ina yikropkiyin mi kara ina boinmauwamin siir yai imiirin iki iikamim Juda iikam tani simiir puganim simiir iikam imiir, Adi Komii siya mi imbingiya Pita siir saiir hiriinan, Yai Win Kibiya Krai siira saiir boinmauwam iki iikamim Judami puganim simiirim simiir.

⁸ Adi Komii siya Pita siir whinkinsiis haiginugun siir yai kibi aiir boinmauwam iki iikamim Judamiyim simiir. Ta Pita siir siya whinkinsiis haiginuwa biya saiir hiriinan. Mi sima bidiyar yinokninkinim kariirin Adi Komii siya nimbingin mi siyar whinkinsiis haiginugun siir yai kibi aiir boinmauwam iki iikamim Juda iikam tani simiir pugana saiir iikam imiir.

⁹ Mi sima ti dimin kibiyin Adi Komii siya tirkiyin kariir siir ninokninkinkiyin ti siya nimbingiyin kariir siir yai kibi aiir boinmauwam mi inkam komii komiiyim Adi Komii siir pugana saiirim om komii Jerusalem hiranin, Jems, Kaiapas, mi Jon, sima kimidiniya in Banabas mi kara kririr yonkwo mi ta in sima nonkwowa kririr ya min nisiimauuga sima wadie bidi ywokiyim krira ta Adi Komii siir yayia saiirin hiriyar boinmauuyokiyokiyamim iki iikamim nu haimii Judia hir nwowim simiir.

¹⁰ Sima kriririn ti dimin whiruwan siirarar boinkikin. Sima minam naingwokim krira hinina naingwowi krira umir simiir iikam paeprikabim

nu haímii Judia híraním símíiram hauugiyím. Mí tí dimíním kara tíram naíngwowím kara símíirín bídiyar tírím. Íriig.

Pol siya dimín biyéeyím Pita siya tírím om Antiok símíir boíninkígín

¹¹ Kríma írípar míriigím Adí Komíi síir yai aír boínímáuuwím mí mhóíya Pita siya om Antiok hír níní kígnakíyín híran íikam ímíir mí kara síirín síir whwonkam ídar yík. Dímusi rani, siya tí dimín biyé whírín síir tírín.

¹² Kara síirín ío whísarii bí nwokín tí dimín whíruwan siya tírín síirsíka. Bíiya kam nhírím Jems siya níropkíyím om Antioka tírír nítam, Pita siya bíiya íikamím Juda íikam tani nae símaka nídwokai aekín. Mí mhóíya tí kamím Jems siya níropkíyím ína yímbiníyím om Antioka hírír mí Pita siya íikamím yípíkí Juda íikamím símíir píugana saír karamaeyím símíirín ína haíburgígím. Dímusi rani, siya pí nídidgín tí kamím yípíkím om komíi Jerusaleem híraním yípíkí Mósesní yayím bíyaním sím nápiyím yípíkí ha boíním kamím Adí Komíini síyíu nápiyím símíir míóísím yím kítyopnínínír hai mí tí ínkamín síirín ío siya yo. Dímusi rani, ta nae siya naeya símaka saírsíka.

¹³ Mí Judamí píugana saír íikam nhírím yím ta íi aírín nae Juda íikam tani símíir píugana saír íikamím nae símaka naeyím mí íni ta íi aírír yadígníyín. Mí síma tí íikamím símíirín Pita saíka hírar ywokí mí Banabas siya híriinan kígín mí siya íni híriinan síyíu biyé íírír mí apín mí síirín írípí híriinan íkí íikam nhírím símaka hírar mí okmwin ogíg.

14 Mi kara simiir'in hiriinan ninokninkin'in sima Adi Komii siir yai kibi aiir sibgu ap rani mi kara Pita siir'in ti iikam whiekakim simiir whwonkam idar boin, ni kira Judami pugana saiir inkamkin mi ni kira dimin taeminim Judami pugana sima tiriyim simiir dap. Mi kira ini dimin taeminim yipiki Juda iikam tani simiir puganan iikamim sima tiriyim ini simiir napim. Mi ta hiriinan saiir-sika mi kira iikamim Juda iikam tani simiir dimusi boinmimauwi, simiir kwoin imiir kiyaeiyam mi sima wi dimin taeminim Judami pugana saiir iikam ima napiyim wi simiir nwoki apim, ha? Mi ni kirarin ti dimin hiriinanim simiir bi napkin! Mi ni kira pi nididgin Jemsni kamim yipiki kiriir nini boiniyim simiirsi. Iriig.

Mi yipiki Jisis siir yai imiir sibgu wakaeyokna apiyim wi iikam bimbuiwii nwo rani mi simiir'in wi Adi Komii siya nanmaiwarkainaei

15 Mi nim krīma iikamim yipiki krīmiir yopiiyim krīmiir'in Judami pugana saiir naokainam nim krīma iki iikamim hinda tindanim sima hin'in tani Juda iikam tani simiir pugana sae karamae rani, yipiki ha dapiyim iikam bibiyie yipiki Adi Komii siiram wakaeyokna ap karamae nwowiyim.

16 Mi nim krīma Juda yiniieyim ina ninokninkinim Adi siya ha bi boinkin iikamim wadie nwowiyim yim dimugi nwo rani, yim sima Mosesni siyiuim sim napkim. Niingaka. Dimusi rani, sima Jisis Kraisi wakaeyokna apkim. Krīma Jisis Kraisi siirarar wakaeyokna apkim mi Adi Komii siya wi kwoin ara asi naingwowi krīmiir'in wadie. Mi krīma Mosesni siyiuin siir siyiuim sim napkiswo mi nim wi wadie di ywowi. Adi Komii

siya ha bi boinkin, inkam nwirki wadiekın Moses siir siyü komii iir bidi sibgu apım. Nıngaka.

17 Mi krıma ha naıngwowi Adi Komii siya krımiirın ha boinkin krıma wadiekım. Dimusi rani, krıma Kraıs siir wakaeyokna apkım mi mhoiıya krıma ha wakaei Adi Komii siya ini ha boının krıma Moses siir siyü komii iir dap mi wi siya nwoki grabaıgınuwım mi yio ti kwoın hınının yio miıyık rani. Mi krıma Moses siir siyü komii iir nikwowaisii mi Kraıs siiramın ha nınmiininkınami krımiir grabaıgınuwam mi tiriıgıının yio wi hınına nısiımauwı, Kraıs siya krımiirın dimın biyie bidi tirhaıgınuwın mi krımiirın siya bidi tirkiyim dimın biyie tiramın. Ana ti yayım kaimwokım, aniya? Nıngaka. Kraıs siya dimın taemınım krıma naıngwo tıbmiiyim simiir bi tirbuwikın siya krımiirın minanar whınkınsiıs haıgınuwikın krıma Adi Komii siir yay imiiram naıngwo tıbmii kınım.

18 Mi ta bııya kara haimriıyıugıga Moses siir siyü komii iir saeya kaimwoki nuwi mi mhoiıya kara ha swoki ami siiram mi ha naıngwo tıbmii kını mi kariirın dimın whırki kımbu karamae siya nwowaıgınuwi Adi Komii siir whwonkam idan mi iikamım sıma wa swoki inoknınkınkii, kara simiir bıdiyar iki iısiımauwın ti siyü hırıinanın mi an tari dimın biyiekıbiyie iıırar tirkin.

19 Bııya kara mınan mırii nanaekın Moses siir siyü komii iir napamın, kara ina nınoknınkının kara inkam biyie nwokin mi kariirın kımıdiniya Adi Komii siya yonkwobumbunınkin haıgınu mi ta hırıinan saıırsika kara asi naokın. Mi kariir ıgsopa Kraıs siya asi nonkwokairinanaowıdgın

m̄i siir̄in Adi Komii siya yonkwobumbun̄ink̄in haiḡin̄u m̄i siya ha naonam̄k̄in paeȳin hiiniya n̄ir̄ion̄ink̄in̄in siir̄. M̄i tariinan̄in kariir̄ kwōin̄in Moses siir̄ siȳu iir̄ napam̄ naingwo rani m̄i ta h̄iriinana kara inkam̄ m̄iȳik̄ Adi Komii siir̄ wh-wonkam̄ idan w̄i saiir̄si nwo rani. N̄ingaka. M̄i tariinan̄in kara ini r̄irmīiya ywokīȳin Adi Komii siir̄ yai im̄iir̄ wakaeyokna ap̄in.

20 Wh̄isarii rani, Krai siya b̄idi yaow̄in m̄i t̄i siȳuim̄ biyan̄im̄ kara sim̄iir̄ nap rani, ȳim̄ b̄idi diḡiȳim̄. M̄i tariinan̄in dim̄in̄ taemin̄im̄ kara tir̄iȳim̄ kara kariir̄ kwōinair̄gar̄ naingwo dir̄iraerar̄ tani. N̄ingaka. Kara Adi Komii siir̄ ȳinisim̄in̄ Jis̄is̄ siiram̄ naingwo t̄ibm̄ii m̄i kara siiram̄ naingwokwonanaei ȳip̄ik̄i kariiram̄ naingwokwonanaeȳin m̄i kariir̄si naow̄in m̄i kariir̄in̄ siya wh̄ink̄insiis̄ haiḡin̄iuḡin̄ kwōin wh̄irua Adi Komii sāika nwow̄im̄. M̄i t̄i dim̄in̄im̄ t̄i tariinan̄in kara tir̄im̄ kara Adi Komii siir̄ ȳinisim̄in̄ Jis̄is̄ ȳip̄ik̄in̄ kariiram̄ naingwokwonanaeȳin m̄i kariir̄si naow̄in kariir̄ wh̄ink̄insiis̄ haiḡin̄iuwam̄ siir̄ kir̄ieni tir̄k̄in.

21 Kara t̄i dim̄in̄ k̄ibi k̄ibiȳim̄ Adi Komii siya tir̄kiȳim̄ hinda wh̄isarii pr̄īȳwokaiyamam̄ b̄i tir̄k̄in. M̄i kara sim̄iir̄in̄ w̄i diḡium̄ii haiḡingiḡ rani. N̄ingaka. M̄i Adi Komii siya iikam̄ im̄iir̄in̄ ha bōini sima wad̄iek̄im̄. Dimusi rani, sima Adi Komii siir̄ yai im̄iir̄ wakaeyokna apk̄im̄ bīiya Moseski si hauugiȳim̄ iikam̄im̄ sim̄ m̄i Krai siya w̄i di ȳiti. Moses siir̄ siȳu kom̄īiȳin̄ ȳio w̄i Adi Komii siir̄ di tir̄i, kr̄imiir̄ bōinam̄ hin̄in̄, kr̄ima dim̄in̄ wh̄ir̄ki b̄i k̄imbuḡim̄. Krai siya wh̄isarii b̄i naok̄in̄ siya bwamk̄ak̄in̄ siya asi naok̄in̄. Krai

sasaigın Adi Komii siir tiri, krımiirın siya hının boınam krımiirın dimın whırkın bi kımbugım yio bııyan siyü komiıyın si rani. Nıngaka. İriig.

3

Kımiirın wı piki hının dimın iki nwowaigınıuwi wadie nwowamın Moses siir yai ima iyie? Krais siir yai ima.

¹ Kima iikamım Galesianım kima iikam paipai rani! Mi kima iki kam nhirım simiir dimuam kignınkinkım kımıir kwoın imiir kiyaiyamın. Mi kima Krais siir yai kibi kibiym simiir bi wakaeyokna apkım, anıya? Krıma kımıirın bıdiyar iki boınmauwım idowııyar kima kigni hanın ta siya naonama paeyın hiiniya nırionınkının si.

² Kara kımıiramın pı dimın whıruan siiraramar sııı. Kima Adi Komii siir naeyıuın siirın panın panına haii? Mi kima siirın tı dimın taeminım Moses siir siyü komii İeya boınım simiir wakaeyokna apım mi ha haıgın, anıya? İyie? Mi tari kima Krais siir yai imiir wakaeyokna apkım yıpiki bııya kima wakaeyım? Kaimwokıkaimwowım yım ini Krais siir yaiym sima simar ywowıskiyım.

³ Mi tariinanın kima bıyie panın panına nwokım? Adi Komii siir naeyıuın kımıirın siya whınkınısıs haıgınıugın mi kımıir kwoınım siya kıyaıgım mi kima bııgı bııyın Krais siir yai kibi kibi imiiramın ha wakaeyokna apkım. Mi tariinanın kima ha naıngwowi kima siir dimın taemin kibi kibiym simiiramın ina sıbgu apkırpkaiym

kimiir kərienyar mi kimiir kiiim ini kirieya nwokrɩpkaiyim, aniya? Nningaka.

⁴ Mi ti dimin kibiyin Adi Komii siya tirkiiyin yio dimin komii rani. Nningaka. Yio dimin komiiigikomii ieyairgin.

⁵ Mi Adi Komii siya siir naeyiun kimiir dimusi hauugikin dimin kirie komii komii kimiir iikamim simiir ɩngar nonkwo diriraerarim? Siya ti hariinan dimusi bi tirkii kima yayim biya Moseski si boinimauuwim simiir wakaeyokna apkim, iyie? Mi tari mɩnsika, kima Kraisiir yayim yipiki kima wakaeyim simiir warar mi wakaeyokna apkim? Yim tiriiginim yim Kraisiirairgim.

⁶ Kima ina ninokninkinim. Dimusi rani, Adi Komii siir yayim biya profet kamim sim wɩnkiyim sima ti hinina winboinkikim, Ebrahim siya yayim Adi Komii siya boinkiyim siir simiir wakaeyin mi siya ti hinina boinki, Adi Komii siir yayim yim kaimwowaigim mi siya boinim siya simiirin wa tiri. Ebrahim siya ti hariinan naingwokin mi siya ha naingwo tibmiigin Adi Komii siiramim mi ta hariinan saiirsika Adi Komii siya hinina asi boinkin siya dimin whirkin bi kimbugin.

⁷ Kima ti hariinan siyi kaimwowin ti kwaboinamin siir dinokninkin. Iikamim yipiki inokinok Adi Komii siiram naingwo tibmii kiiiyim mi sima dimin taeminim siya boiniyim simiirin ha tiri, sima simairgim Ebrahim siirgisiir yinneyim. Dimusi rani, yim sima Adi Komii siiram naingwokim Ebrahim siya boina siir saiir hariinan.

8 Adi Komii siya iikamim Juda iikam tani simiirin bidi bidiniyar ninokninkinkan sima wi simbi naingwo tɔbmii Yai Win Kibi aairam mi sima wi wadie simbi nwowi. Dimusi rani, simiir kwoinim aowa aowa hinina naingwokim Adi Komii siya ta siya boina wi saiir hiriinanar tiri. Mi ta hiriinan saiirsika siya biya Ebrahim siir asi boinkan siir yai kibiyim yipiki wi mhoiya nimbiam mi yipiki siya siirin hinina boinin, mhoiya kiriirsiyin kara iki iikam whiekakim iki omom omomim simiirin wi yapayapa tirhaiginuwi kiriir kirieni. Ebrahim siya ti yai imiiram naingwo tɔbmii kingin mi siya ti hinin asi boinkikin, Adi Komii siya wi ti hinina tiri. Mi Adi Komii siya hinin asi boinkan siya dimin whirki bi kimbugin.

9 Mi yipiki hinina naingwowi Adi Komii siya ta siya boina wi saiir hiriinanar tiri mi Adi Komii siya simiirin wi hinina boini, sima dimin whirki bi kimbugim ta biya siya boina Ebrahimni, Ebrahim siya dimin whirki bi kimbugin.

10 Mi iikamim yipiki ti yayim Moseski si winkiyim biya simiirar napkripkaii mi Adi Komii siya wi io simiir nwowi mi simiirin wi siya tɔidwomaii. Dimusi rani, siir yai kibi kibiyim Yokwo Komii saeya boinkiyim ti hinin, iikamim yipiki ti yayim biya Adi Komii siya boinkiyim Mosesni simiir wakaeyokna api ti yokwonau hir nwokaiyim sima simiirin hiriyar wakaeyokna apswa mi hiriinan tir karamae nwowi simiirin wi Adi Komii siya tɔidwomaii.

11 Mi yayim Adi Komii siir Yokwo Komii aiir nwokaiyim yim ti hinina boinkim, iikamim

yipiki ha naingwowaɪm Adi Komii siya diminɪn siya boinɪn siirin wa tiri mi Adi Komii siya simiirin wi hinina boini, sima dimin whirki bi kimbugim mi sima wi Adi Komii saikar nwoyokiyokikaeyami inokinokin. Mi tariinanɪn krɪma ina ninokninkinim Adi Komii siya wi inkamɪn Mosesni siyu komiiyin biya Adi Komii si hauwɪn siir wakaeyokna apim wi sairsi niku rani, siirin hinin dimin whirki bi kimbugin. Nɪngaka.

¹² Mi siyuɪn Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apiyin yo saika bi namasugin. Nɪngaka. Adi Komii siir yayim Yokwo Komii hir nwowaɪm yim ti hinina boinkim, ti ikamim yipiki Mosesni yayim sim wakaeyokna apim, sima simiirar wakaeyokna apkrɪpkaii mi ta hiriinan sairsika sima wi hiriinan asi nwoyokiyokii Adi Komii saikan.

¹³ Krɪmiir igsopa Krai siyar yokwokairi-nanaowid mi siya miyiknan bi nwokin mi siya ha naonamkin mi ta hiriinan sairsika siya krɪmiir asi whinkinsiis haiginiugin krɪma Moses siir siyu komiini yayim simiir haiburgigim yipiki Moses siir yai ima boinim krɪmiir nonkwobumbuninkinam. Adi Komii siir yayi ta hinina boinka, inkam nwirin yipiki inkam nhirkim nisomaowi mi paeyin hiiniya niriininkin si ninkin irinugii, yo tiriiginin yo min nɪsiimauugin siirin Adi Komii siya bidi yimbiyigin nonkwobumbuninkinamin.

¹⁴ Mi Adi Komii siya Krai siirin minam tirkin siya biye nwowaɪm mi pi naowaɪm mi ta hiriinan sairsika ti dimin kibi kibiyim yipiki biya Adi Komii siya boinkiyim Ebrahimni dimin kibi

kibiyim, yim Jisis Kraisiirgiisiirgim yim wi iikam imiiram niti yim wi Juda iikamim simiiram nit rani. Kraisi siya ti dimin hiriinanin siir asi tirkin mi krima iikamim wi siir naeyiu iir nwoki haiyim yipiki biya siya boingigin siirin wi siya nikropkii mi krima ti hiriinanar naingwokim Adi Komii siya ta siya boina wi sair hiriinanar tiri. Iriig.

Mi yayim yipiki Adi Komii siya hauugiyim Mosesni yim ti yayim Ebrahimni siya hauugiyim simiir maeyau aair bi kisina onawidgim

¹⁵ Ti kariir nomiiyauim, tiriiginin yio krimiir siyiu ieya. Mi inkam nwiso sowa diriyyar boinkii diminin sowa tiranin siir mi sowa siirin ha winkii gavmani yokwowa sair mi mhoiyya wi inkam nwrki swoki kisina haigin tani ti yayim sowa winkiyim yim wi hiriyyar nwowi ti sowa winkiyim biya simiir hiriinan.

¹⁶ Mi ti hiriinan siyiu kaimwowin, Adi Komii siya Ebrahim siir kitibmii boinkikin mi siir prinou ikim. Mi Adi Komii siir yayim Yokwo Komii hir nwowim yim siir yinneyim simiir wara bi boinkin mi simiir hoimgak bi mi imbingin. Ningaka. Yim siir yinisim nwiruwani siirarar nimbingin mi ti yinisim nwiruwani yio Kraisi siyairgin.

¹⁷ Kara ha naingwowi kima ti diminin siir dimin mwokimwowin siir dinokninkin. Biya Adi Komii siya Ebrahim siir kitibmii boinkikin yipiki siya tirana. Mi biewii 430yim ha namkiyim mi Adi Komii siya siir siyiu komiiyin Moses siir hauu. Mi yayim wi swoki iinak rani, ti Adi Komii siya nimbingiyim mi siya boinmimauugiyim Ebra-

hamni mi sima wi hinda priywokaeyam tani. N̄ngaka. Yim wi h̄riiyar nwoyokiyokiyami.

18 Mi kr̄ma ti yayim Adi Komii h̄auuwim Mosesni simiir wakaeyokna api mi kr̄ma dim̄in k̄bi k̄biyim Adi Komii siya n̄mbinim simiirin ha haii mi tari ta kit̄bmii boina Adi Komii siya kit̄bmii boina Ebrahmnaka ya wi naekak nwo rani mi tariigina ya kaimwo rani. Mi kr̄ma ti dim̄in k̄bi k̄biyim siya n̄mbingiyim simiirin wa haii. Dimusi rani, n̄mbina yip̄iki Adi Komii siya n̄mbingiya Ebrahamni sairsika, Mosesniya sairsi rani.

19 Mi ti yayim Adi Komii siya Mosesni dimusi hauugin? Adi Komii siya ti yayim iikam imiirin minam hauugin kr̄miirin h̄in̄ina n̄siimauuwim ti dim̄inin kr̄ma tiriyin yio miyik rani, yio ini biyie ywowin. Mi Moses siir yayim yim ini kr̄miirar niki k̄gr̄rao k̄r̄pkaiyim mi wi Ebraham siir ȳnie ieyar nitbudgii yip̄iki biya Adi Komii siya boinin inkamin. Adi Komii siya siir yayim siir paekwosim imiir boinkikin mi yim sima simiirin Moses siir boinmauu. Mi inkam nw̄ruwan Adi Komii siya mi iikam ikim simiir bopwower nwowiskiyin siyairgin mi siir yayim siya pi simiir boinkii mi yim sima pi kwoin wh̄ruwar mi okii simiir tiramin.

20 Mi Ebraham siirin yio Adi Komii sikisiyar boinkikin ti n̄mbinim siya tiranim siir. Mi ya ta iya ya bopwonau nwowan inkam karamaeka simiir bopwonau nokwokair̄owam Ebraham siir tiram kwoin wh̄rua siya nwokiyam ti dim̄in iiram. Adi Komii siya ti h̄in̄ina boinkikin siya wi hindara pr̄it̄rkii ti siya boinin simiirin. Mi

ta nimbina Adi Komii siya hauuwa Ebrahimni ya ini ti yayim Adi Komii siya hauuwim Mosesni ini simiir kou ywowa.

Moses siir siyiu komiiyin siya siyairgin krimiir kigriraowiyin krimiir nikiunamam Adi Komii siir kingiin hiriir namam

²¹ Dimuga? Mi ti yayim yipiki Moseski si hauuwim iikamim sim mi ta nimbina Adi Komii siya hauuwa Ebrahimni sima bidi yikripa? Niingaka. Mi yai kibigi nwokiswo ya iikam imiirin wi saeyar pi whinkinsiis haiginuwun iripa Adi Komii saika nwowam mi Adi Komii siya wi ha pi boinin ti iikamim yim iikam wadiekim. Dimusi rani, sima ti yai kibi imiir wakaeyokna apkim mi sima wi hiriinan nwo rani.

²² Adi Komii siir yayim Yokwo Komii saiir nwokaiyim yim krimiirin ti hinina boinkim, iikam whiekakim dimin biyie tirim nim krima ini paeyin uridgi nitkiyyin ini siir hiriinan ywowim. Mi ti iikamim yipiki wi Jisis Krais siir wakaeyokna api mi Adi Komii siya simiirin wi ha boini sima wadiekim. Dimusi rani, sima hinina naingwo tibmii kinni ti dimin taeminim biya siya nimbiniim simiirin wa tiri.

²³ Biya Krais siir yayim niki it karamae niki owim mi ti yayim Moseski si hauuwim iikamim simiir krimiirin sima kigriraokim mi krima simiir wakaeyokna apim mi ini Adi Komii siyar tirbudgiyin dimin kibigikibi iirar Krais siirin yipiki krima sibgu wakaeyokna apanin.

²⁴ Mi ti hiriinan saiirsika ti yayim yipiki Moseski si hauuwim iikamim simiir krimiir kigriraowam yim min nisiimauugim krimiirin, krima miyik

rani mi křimiiřin min mi tirkikin křima Krais si-
 iram niwitamim mi Adi Komii siya wi ha boini,
 křima dimin whirki bi kimbugim. Dimusi rani,
 nim křima hiriyyar naingwo tıbmii kėni ti dig-
 woraekwowim siya nimbim, siya wa tiri.

²⁵ Mi tariinanin Krais siir yai kibiyim yim
 bidi yitkiyim mi Moses siir siyuin křimiiřin siya
 kigirao rani, yio bidi digiyin. İriig.

*Naingwo tıbmii saisaiga Adi Komii siir yınisisim
 křima nwowana*

²⁶ Wım kima Adi Komii siir yınisisimkim.
 Dimusi rani, wım kima ha naingwo tıbmii kėni,
 dimin taeminim biya siya boinim siya wa tiri mi
 nim křima wi iripa kwoin whirua Jisis Krais saika
 nwowi.

²⁷ Mi wım kima Adi Komii siir yınisisimkim.
 Dimusi rani, biya iikam kımiiřin yipiki iikam
 nirkim baptais haiginiuwim, sima kımiiřin Krais
 siir inigni baptais haiginiugim mi kima iripa asi
 nwowi Krais saika. Mi Adi Komii siya kımiiřamin
 wi Jisis Krais siiram siya naingwowiya wi saiir
 hiriinan naingwowi.

²⁸ Mi ta hiriinan saısika ti hiriinan asi tirkın
 mi tariinanin iikam kima isido whisa bi nwoko
 Juda piugana sima mi Juda piugan tani yim
 sima mi iikamim hinda whisarii mi priimriiyim
 mi iikamim rirmıya nwowiyim yim sima mi
 wigkamim yim sima. Nıngaka. Adi Komii siya ha
 naingwokın yi ti hiriinan siyuin yio dimin komii
 rani. Iikam whiekakim ini hiri hiriinankınar
 ywowim. Dimusi rani, křima Krais Jisis siırgim.

²⁹ Mi kima Krais siırginiıwi mi wım wi Ebrahim
 siir yınie nwowi mi ta hiriinan saırsika mhoıya

kima wɪ dimɪn kɪbi kɪbiyɪm sɪmiir asi haii yɪpɪki Adi Komii siya nɪmbinɪm Ebrahamni siir hauuwam. Iriig.

4

Mi krɪma mɪiyan kam Kraisi siirsiyar nwowi Adi Komii siir yɪnisɪmɪn

¹ Yai nɦirim yim ti hɪnɦngim, yɪnisɪm nwirin dimɪn taemɪn whiekakim siir adɪn siirim yim wɪ siya haii mi sɪmiirin wɪ siya kigriraowi mi iya siya yɪnisɪmar niki owa siya ti dimɪn hɪriinanɪm sɪmiir bi haigin, siya inkamɪn hinda siir adni mi whisarii prɪmɪriiyɪn siir hɪriinan nwokin.

² Mi siya ini yɪnisɪmar niki okripkaiyɪn mi siya iikamɪm sɪmiir yai imiirar wakaeyokna ap yɪpɪki siir kigriraowiyɪm mi siir dimɪn taemɪnɪm siya haiyanɪm yim wɪ ta iya siir ad ieya nɪmbingiya sairar nadigɪuwi mi siya wɪ haɪni haii sɪmiirin.

³ Mi biya nɪm krɪma ti yɪnisɪmɪn siir hɪriinan nwokim mi krɪmiirin dimɪn biye saeyar wid-nonkworɪnugim mi krɪma uridyɪu bibiyeyim mi iki dimɪn bibiyeyim ti nuɪn siirim sɪmiir asi wakaeyokna apkɪm.

⁴ Mi ta iya yɪpɪki Adi Komii siya nɪmbina saeya nɪtkiya mi siya siir yɪnisɪm iirin ha nɪkropkiyɪn mi siya ini inkamar yɪmbiyamɪn. Mi siirin wig ira saeya yaokainaki mi siya ini yayim yɪpɪki biya Moseski si hauuwim Juda iikamɪm sɪmiirar mi wakaeyokna apkɪn.

⁵ Siya ti dimɪn iirin dimusi bi tirkɪn siya krɪmiirin wɪ hɪriinansi nwoki whɪnkɪnsiis haiginɪuwim mi iikamɪm yɪpɪki Mosesni yayim sim wakaeyokna apim krɪmiirin wɪ saeya nwoki

owaiginiium rirmiiya. Mi krɪma wɪ Adi Komii siir yɪnisiisim nwokɪ owɪm, siir yɪnisiimɪn siir hɪriinan yɪpɪkɪ wɪ dimɪn taemɪnim Adi Komii siya nɪmbinim krɪmiir sɪmiir haii.

⁶ Dimusi rani, wɪm kɪma siir yɪnisiisimkɪm, Adi Komii siya siir naeyɪu iir bɪdɪ yɪkropkiyɪn yɪpɪkɪ siir yɪnisiimɪn siir kwoɪnau hɪr nwokaiyɪn kɪmiir kwoɪnau waraur nwokaiyam. Mi Adi Komii siir naeyɪuɪn krɪmiirɪn yɪo mɪn tɪrkɪn krɪma maɪrgɪmaɪrga nwowɪm mɪ Adi Komii siir boɪnim, kɪra krɪmiir adgɪn, kɪra krɪmiir adgɪn.

⁷ Mi tariinanɪn kɪma wɪ iɪ priei nwo rani, iikamɪm yɪpɪkɪ maeyaua mɪi biyɪe mɪriiya saiiir hɪugrɪpkɪikɪkaiiyɪm sɪmiir hɪriinan. Nɪngaka. Wɪm kɪma Adi Komii siirgɪsiir yɪnisiisimkɪm. Dimusi rani, kɪma Kraisi siir wakaeyokna apikɪm mɪ wɪm kɪma Adi Komii siir yɪnisiisimkɪm mɪ kɪma tɪ digworaekwowɪm Adi Komii siya nɪmbinim krɪmiiram yɪpɪkɪ siir yɪnisiisimɪm, krɪma sɪmiirɪn wa haii. Iriig.

Pol siya iikamɪm nu haɪmii Galesia hɪranɪm sɪmiirsi naɪngwoyɪmyokin.

⁸ Bɪiya Galesia kɪmiir iikamɪm ɪriipi hɪriinan wɪm kɪma Adi Komii siir bɪ mɪ ɪnoknɪnkɪnkɪm mɪ tɪ uridyɪu bibiyɪeyɪm mɪ dimɪn taemɪn nhɪrɪm kɪma naɪngwo tɪbmiiyɪm, yɪm Adi Komii siir hɪriinan tani.

⁹ Mi tariinanɪn kɪma Adi Komii siirɪn ɪna nɪnoknɪnkɪnɪn. Mi kɪmarɪn ha nɪnoknɪnkɪn tani Adi Komii siya kɪmiirgɪkɪmiirgɪn, kɪmiirɪn siya bɪdɪ yɪmbingiyɪm siir yɪnisiisim nwowam. Mi tɪ uruwai siyaowaiyɪm tɪdiyɪuni kɪma nɪkrɪmtɪo ɪupɪmpɪt

kuukaiyiwim kimiir widnonkworinuwim wim ini simiiram swoki akaininkirionaim.

¹⁰ Mi kima ti dimin taemin hiriinanim simiir napim mi kima hiriyyar naingwowi Adi Komii siya kimiirin wi hinina boini, kima wadiekim. Dimusi rani, wim kima ti bwanim mi biewiyyim yipiki biya Moseski boinim krimiir iikamim Judamiyim krima simiir napim.

¹¹ Mi kara iikam kimiiram naingwokiyyim mi kara ini nididkakar ywokiyyin dimin taeminim kara tirim yim wi hindara priiywokaeyami. Dimusi rani, ti yayim ti tariinanin kima wakaeyokna apim yim naekak bi nwowikim yim ini ti yayim biya kima niki apim naekak nwo karamae nwowim ini simiir hiriinan ywowim mi kima Adi Komii siirgisiiram sibgu wakaeyokna ap rani, ini ningar ywowiskiyim.

¹² Ti kariir nomiiyauim, kara kimiirin pi igao yai hinina boinkii, kima wari Moses siir siyiu komii kimiir kigriraowin siirin digiumii ti haimriiyugig, kariir hiriinan ta hindara kara mi priiyakiirirara siyiu komii siiram ninkiriona karamae nwowa sair hiriinan. Mi an kara ini iikam kimiir hiriinan ywowin, yipiki biya Moses siir siyiu komii ieya kigrirao karam nwowim simiir hiriinan. Biya kima kariirin dimin biyie bi tirkim mi kara ina ninokninkinin tariinanin kima kariirin wi kimbu rani.

¹³ Kima ina ninokninkinim biya kara biigibii kimiir waraur nita ya dimusi rani, kara maki niigin mi kariir kwoinin ha kisina haigiyyin mi kara Kraisiir yai kibi kibiyim kimidiniya kimiir boinmimauu.

¹⁴ Mi dimin biyeyim kariir tirkiyyim mi an

kara ini makar iyyin mi kimiir kwoinim ti hinina yaingwo kara miyiknan nwo rani mi kima kariiram naingwo karamae bi nwokim mi kariirin digiumii bi mi haimriiyugigin. Ningaka. Mi kima kariirin hapi Adi Komii siir paekwosim iir kima haiyyin siir hiriinan haigim. Mi kima kariir haiwinim wim hapi Jisis Kraiis siir nasi haigim.

15 Biya kima kara nita kima maigimaiga prasae bi kinkim. Mi tariinanin kima kariirin panina naingwowi? Kara tiriiginim iikam kimiir boini biya kara kimakar nwowa wim kima kariiramar naingwokwonanaekim. Mi kima ti hinina naingwokim, krma wi krmiir yapa yapa nhwo imiirar habaii mi krma simiirin wi Pol siir hauugii mi siirin wi sima nwoki whinkinsiis haiginuwim. Mi kimiir kwoinin kariiram naingwokwonanaeyim dimusi swoki kisina haigim?

16 Biya kima kariiram in naingwokwo prasae bi kinkim mi tariinanin an kara ini kimiir sau omomnan yamwoiun. Dimusi rani, mi tari kara kimiirin yaimwovar boinkin, aniya?

17 Mi ti Judami iikamim yipiki naingwo tibmii kinim kimiir miois imiir kitiyopnimmun haiyam tirim, yim sima nimbipai nimbipai kimiir nimbiam tiri mi sima wi kimiir whinkinsiis haiginu rani yim minam tiri kima aru kariir nwokiyim. Mi sima ti hiriinan minam tirkim kima simiiramar nwoki sibgu aingwo iskiyim mi simiiramar nwoki apim.

18 Mi simiir miya wadiekiswo mi sima kimiiram naingwokiswo kimiir whinkinsiisam mi wi wadeyar pi ywowin. Hiriyyar dwo! Mi sima

ɪnɔkɪnɔkɪn wadɛ kɪmɪrɪramar nwowi ɪya kara kɪmaka tɪr nwowi, yɔ tɪ hɪrɪinan sɪyɪuɪn yɔ mɪyɪk rani. Sɪma tɪ sɪyɪu hɪrɪinanɪn kara tɪrɪn ɪya kara kɪmaka ɪrɪpa waraur nwowa mɪ ha tɪra sɪma saɪr hɪrɪinanar tɪ swokɪ tɪr.

¹⁹ Tɪ kariir nomɪiyau kɪbɪyɪm, kara ɪni wɪga yaeya yɪnɪsɪm nwɪr swokɪ aokainam tɪrɪya mɪ saeya dirɪsusuwiya ɪni saɪr hɪrɪinan ywowa. Kara ɪni hɪkak nwowɪn, bɪya kara naɪngwowa kɪmɪram kɪma Kraɪs sɪr sɪbgu wakaeyokna apam. Mɪ tariinanɪn kara ɪni hɪkakar swokɪ owɪn mɪ kara mɪnam nwowi kɪma Kraɪs sɪram swokɪ sɪbgu wakaeyokna apɪm mɪ kwoɪn whɪrua saɪka nwowɪm.

²⁰ Kara ha naɪngwowi kara ɪni kɪmakar nwowɪn mɪ ta hɪrɪinan saɪrsɪka kara ɪg yai panɪnsɪ boɪnkɪsɪ ta yokwo aɪrɪn kɪmɪrɪn. Kara mɪnam naɪngwowi kɪmɪr whwonkam ɪda nokwowɪm mɪ kɪmɪr kwoɪn ɪmɪr nɪnɔknɪnkɪnɪm mɪ kara kɪmɪrɪn wɪ ɪg yai boɪn tani kɪmɪr whɪnkɪnsɪs haɪɪnɪuwamɪn. Mɪ kara tɪ arugɪ aru nwokɪyɪn, kara nɪnɔknɪnkɪn tani kara kɪmɪrɪn wɪ panɪn panɪna namɪsɪ whɪnkɪnsɪs haɪɪnɪuwi mɪ ta hɪrɪinan saɪrsɪka kara kɪmɪrɪn ɪg yai asɪ boɪnkɪkɪn mɪ yai hɪnsɪma asɪ mɪ boɪnkɪkɪn kɪmɪrɪn. ɪrɪg.

Tɪ nɪwɪyɪn Sera Hega sowɪrɪn yɔ aknaɪn krɪmɪr nɪsɪmauugɪn

²¹ Kara kɪmɪr srɪyam tɪrɪ, yɪpɪkɪ Mosesnɪ sɪyɪu komɪyɪn sɪr aowa nwowɪm mɪ kɪma ɪna sɪbgu nɪnɔknɪnkɪn kɪnɪm tɪ sɪyɪu komɪ sɪr sɪyɪu mwokɪ mwowɪm, anɪya?

22 Mî Adi Komii siir Yokwo Komiiya ya hîniina boinka Ebrahim siya yînisim yînkamiyîno nwisâ iyio, nwîrîn yîo wîga Hega dapiya saîrgîn yîpîka Sera saîr mîi mîriiya mî nwîrîn yîo Seranîkîn yîpîkî siir biyan wîga Hega ya mhoiyan aeya.

23 Mî tî siir yînisimîn ta wîga whîsarii mîi prîimîriiya saeya naokainain, saeya siirîn whîsarii bî naokainakîn. Dimusi rani, saîrîn Ebrahim siya nonkwonaka mî siya saika îrîpa pîu ha nwowîn mî saeya îni yînkakar ywokiya. Mî yînisimîn yîpîkî Sera saeya naokainain saeya siirîn whîsarii bî naokainakîn saîrîn Adi Komii siya nîmbingîn mî siya whînkînsîis haigîniugîn saîrîn mî Ebrahim siya îrîpa pîu saika ha nwowîn mî saeya îni yînkakar ywokiya.

24 Mî tî yayîm yîm dimîni hanîin krîmiir boiniyokim. Tîkî wig îso yo tî kitîbmîi boin kwîso yîpîkî biya Adi Komii siya nîmbingiyo iikam îmiir, yîo sowîr nîkriigo. Hega ya yayîm biya Adi Komii siya hauuwîm Mosesni mhiu Sainai kîu hîr ya sîmiir nîkriiga.

25 Tîkî îniîg Hegan yîo mhiu Sainai siir nîkriigîn nu Arabia hîranîn. Mî om komii Jerusalemîn yîpîkîn Juda iikamîm sîmiirîn mî iikamîm yîpîkî hîr nwowî ikîm yîm wig Hega saîrgîm. Dimusi rani, Hega saeya yînisim yînkamiyîn naokainaka mî siya siir yopîiya saeya mîriiya wî saîr hîriinar swokî tîrî. Siya wî hînda whîsarii mîi mîriyan inkamar mî owî. Mî ta hîriinan saîrsîka iikamîm yîpîkî Mosesni siyîu komii sî napîm yîm saîr yînisim îir nîkriigîm. Sîma Moses siir siyîu komii îirîn mînam napkîm sîma ha naingwokîm Adi Komii siya sîmiirîn wa nwokî boinîm sîma

dimin whirki bi kimbugim mi ti yayim ti sima wakaeyokna apim yim wi simiir tir tani dimin whirki kimbu karamae sima nwowam. Nningaka. Tiki yayim simiirin wi simar swoki hidi.

²⁶ Mi wiga Sera nikuiwiya ya min nikriiga yayim Adi Komii siya hauugiyim Ebrahimni ya simiir nikriiga. Saeya Adi Komii siir omin Jerusalem nikuiwiyin yipikin Mosesni siyu komii kou siya nwo karam nwowin siir nikriiga. Yim sima siir bidi haiburgigim mi nim krīma iikamim yipiki Kraisi yai kibi kibiyim sim wakaeyokna apiyim, saeya ini krīmiir yopiinan ywowa mi nim krīma ini saiir yinisisimnan ywowim.

²⁷ Adi Komii siir yayim yim ha boinkikim, Jerusalemni Adi Komii siir om hir nwowin yipiki wi mhoyiya nimbiam yio wi bimbuiwii nwo rani, yio wi ti Jerusalemni ti tariinan nwowin ti nu iir wi siir haiburi. Krīma ina ninokninkinim tiki yayim yim kaimwowaigim. Dimusi rani, Adi Komii siir yayim Yokwo Komii saiir nwokaiyim yim hindara boiniyokim ti om whiso sowiir nikriiyo yo ti wig iso owa. Ya hinina boinka,

kira ta wig pioa yipiki biya yiniekak niki o karamae nwowa, kira maigimaigar dwoki! Kima kairwao boinki mi yayia whipani hanin damai kimir wiga yipiki biya yinpiugak nwo karam nwowa mi yinisiim naokaini kimpipisu hai karamae nwowa saiiram. Yipiki wiga saiir kamki sopkiya saiir hiriinan nwowa saeya wi yinisiim kasa kasa swoki iyio rani mi saeya wi wiga kamkak nwowa wi saiir haiburi.

²⁸ Ti kariir nomiyauim, Aisak siya Ebrahim

siir yinisimkin. Dimusi rani, nimbina Adi Komii siya boinkiya siir saiirsika. Mi ti hiriinan siyiu kaimwowin nim krıma Ebrahim siir yinisim asi mi owi. Dimusi rani, ti yai imiirsika.

²⁹ Mi biya yinisimin Hega saeya naokainain yio. Dimusi rani, saiir kamın irıpa piı saıka nwokin, siya yinisim yinkamiyinin yipiki Adi Komii siya whinkinsiis haiginuwın wig pioa nınga Sera nıkiuwiya saiir saeya naokainam siirın siya siyiu miyiknan bi tirkin. Mi tariinanın ta ii aiirın iikamım yipiki Mosesni siyiu si napım sima krımirın miyiknan bi tirkim yipiki Adi Komii siir naeyiu siir haiyim biya yinisim yinkamiyın biyeyın siya tira yinisim miyik iir saiir hiriinan.

³⁰ Mi yayım Adi Komii siir Yokwo Komıya saiir nwokaiyim yım hiriıyar boinkım? Yım ha boinkım, warı wıga hinda whısarii miı primıriıya saiirın ti nhınıkrıropki saiir yinisim yinkamiyinin saıka. Mi saiir yinisimin yio adın siir digworaekwowım wı wara hai rani, ti yinisimin yipiki biya Adi Komii siya nımbingiyın wıga saiir whinkinsiis haiginuwam saeya naokainain saıkan. Mi kıma ti yai bibiyeyım simiirın digıumii haimriıyugig, ti kamım sima boınım hının, kımıir mııs imiir kıtiyopnır haiyam. Yım ti yayım kımıir kwonım wı sima tirbuwi, inkamın maeyaua miı biyie mıriıya saiir hıugrıpkıikıkaiıyın siir hiriinan.

³¹ Ti kariir nomııyauım krıma wıga yipiki whısarii miı primıriıya saiir yinisim tani mi krıma yayım biya Isrelmi iikamım simiir widnonkworınuwa simiiram kipi nınkırıona wıga yipiki hinda rırmııya nwowa ini saiir yinisimnan ywowım. Krıma hiriıyar naıngwo tıbmıı kını Adi

Komii siya wa tiri biya siya boina saiir hariinan.
Iriig.

5

*Nim krīma iikam rirmīya nwowan iikamkīm mi
krīma wī rirmīya hīriiyar nwokrīpkaii*

¹ Krīmiirin Krais siya bīdi kiyaiyīm yaiyīm biyanīm sīmīirsi, sīmīir haiburgigīm mī nim krīma ini iikamīm yīpiki maeyau biyēya mī biyē mīriiya saiir hīr hīugrīpkīkīkaiiyīm mī hīr ha haiburgigīm ini sīmīir hīriinan ywowīm, krīma ini rirmīya ywokiyīm mī tariinanin krīma ini wadiyar ywokiyin mī ini Adi Komii siir kwoin iirarar napiskiyīm. Mī kīmiir kwoinīm kīrie dwo, iikamiyam kīpi kiwaki kīmiir swokī kiyaiyamīn tī dimīn hīriinanīm sīmīir napam iikamīm yīpiki maeyauwa mī biyē mīriiya saiir hīr hīugrīpkīkīkaiiyīm saiir hīrankī nītiyīm whīsarii mī prīimīriiyīm ini sīmīir hīriinan ywowīm.

² Tī dimīn taeminīm sīmīir wakaeki. Kara Polkīn, tī hīnīna boīnkīyīn. Mī kīma kam nhīrmīiyam kiwaki kīmiir mīoīs imīir kītiyopnīr haiyīm mī ta hīriinan saiirsika Adi Komii siya wī hīnīn asi boīni, kīma wadiēkim mī tī dimīnin Krais siya tīrin kīmiir whīnkīnsiīs haigīnīuwam mī kīmiir sībgu grabaigīnīuwam yīm wī kīmiir whīnkīnsiīs haigīnīu rani mī Adi Komii siya wī ta hīriinan saiirsi boīn tani kīma wadiēkim. Nīngaka.

³ Kara kīmiirin kaimwowar swokī boīnkīi. Tīkī kamīm yīpiki kam nhīrmīyam kiwakiyīm sīmīir mīoīs imīir kītiyopnīr haiyīm mī tari Adi Komii siya wī ha boīni sīmīirin sīma dimīn whīrki bī

kimbugim. Mi sima iki siyiu komii whirin siir yai imiir wakaeyokna ap biya Moseski si hauugiyin Juda iikamim sim.

⁴ Mi kima iikamim yipiki yayim Moseski si hauuwim iikamim simiir, simiir wakaeyokna api mi Adi Komii siya wi ha boini sima dimin whirki kimbugim mi Kraiis siirin digiumii bidi haimriiyugigin. Mi kima dimin kibiyin Adi Komii siya priihauuwun siirin digiumii bidi haimriiyugigin mi siya kimiirin wi swoki whinkinsiis haiginu rani.

⁵ Mi nim krima iikamim ti tiranim nim krima Adi Komii siir naeyuin siir kirieni nwowi, yipiki krimiir whinkinsiis haiginuwiyin. Mi nim krima hinin hinina nangwowi tiriiginim Adi Komii siya boinim yim kaimwowaigim. Mi siya wi siya boinim wi hiriinanar tiri. Mi nim krima siiramar kaoraraowi siyar boinim krimiirin hinin krima dimin whirki bi kimbugim.

⁶ Mi krima Jisis Kraiis siir siyiu iir napi mi krima krimiir mois imiirin ha mi kitiyopnir haiiga windi mi simiir mi kitiyopnir hai kamae mi owi, yio dimin komii rani mi yio wi krimiir whinkinsiis haiginu rani mi wi Adi Komii siir tir tani siya krimiirin hinina boinim krima dimin whirki bi kimbugim. Mi yio dimin komiigi komiyyin yio ti si mi krima Adi Komii siiram sibgu aingwowi mi krima wi nwirni irniyam nwoki aingwokwonanaeyim mi wi dimin miyyik miyyik imiirarar niki tirim.

⁷ Mi biya kima Kraiis siir yai imiirin wadiyar niki wakaeyokna apkim mi tariinanin kima kimiir kwoinim dimusi kintinuwi. Mi kima siir yai

imiirin wɛ ɛi prɛi wakaeyokna ap rani?

8 Adi Komii yɛpɛkɛn kimiir nɛmbingiyɛn siir wakaeyokna apam kimiirin siya tɛrkikɛn siir yai aiir wakaeyokna apɛm. Mi ta hɛriinan saiirsika ta yaiya ti kamɛm yɛpɛki kimiir nɛksisaeyɛm yɛm yayɛm yɛm Adi Komii siya bi hauugɛm simiirin.

9 Mi hu nasɛn siir nauɛn yɛo komii rani mi kira siirin sibgu sibgu hai karamae nwowi mi siya ha mɛmbɛrgii mi ti kɛp whɛekakɛm simiirin wɛ siyar nɛnopkii mi iikamɛm wɛ siir nae rani. Mi dimɛn biyɛ biyɛyɛm yɛpɛki kɛma napiyɛm yɛm dimɛn komii rani mi mhoiɛya ti dimɛn kibiyɛn ti kɛma napɛm wɛ siya tɛrbugi.

10 Kara hɛriiyar naingwowi Biyan Inkam Komii siya wɛ kimiirar kɛnsiis haigɛnɛuwɛ mi kɛma ti yayɛm biya kara boinmɛmauwɛm simiirin wɛ yaeya naingwo rani mi ti iikamɛm yɛpɛki kimiir kwoɛn imiir kiyaiiyɛm, simiirin wɛ Adi Komii siya nonkwobumbunɛnkini dimɛn biyɛyɛm sɛma tɛrɛm simiirsi.

11 Iikam nɛhɛrɛm yɛm hɛnɛna boinikɛm, ti iikam imiir kara nowomwarkaiyɛuwɛn siyɛuɛn simiir mɛoɛs imiir kɛtiyopnɛr haiyam mi kara ti hɛriinan siyɛuɛn tɛrkɛswo mi sɛma kariir dimusi swokɛ onkwobumbunɛnkini? Mi kara ti hɛriinan nɛsiimaugɛswo mi sɛma wɛ kariir di tɛrbuwɛ. Dimusi rani, kara simiirin Jisis Kraiis siya naowa paeyɛn hɛiiniya nɛrɛonɛnkɛnɛn si saiir nɛsiimaugɛn. Mi ta hɛriinan saiirsika sɛma hindara asi nanaakɛm.

12 Kariir kwoɛn komiiyɛn ha naingwowi tiki iikamɛm kimiir kwoɛn imiir kiyaiiyɛm mi kimiirin siyɛu mwoni nɛsiimauu karamae nwowiyɛm

tiriiginim iikamim naingwo tibmiiyim kimaka nwowim, yim sima kimaka kipi namasu yim arugi aru dwo.

13 Ti kariir nomiiyauwim, kimiirin Adi Komii siya bidi yimbinim wari dimin biyie biyeyim yipiki kimiir kwoin ima napim simiir haiburgigim inkamin maeyau biyieya mi biyie mriiya saiir hugripkiikikaiyin mi hir ha haiburgigiyin siir hiriinan. Kima sibgu sibgu dwo kimiirin Adi Komii siya bidi kiyaiyin ti dimin biyeyim simiir hiranki mi kima kimiir kwoin imiirin kipi kiwaki ti dimin biyeyim nuanim simiir swoki apim. Kimiirin ti dimin biyie biyeyim simiir hiranki bidi kiyaiyim mi kima irni nwirni dinan whinkinsiis ankinsiis dimin kibi imiiram napam. Dimusi rani, kima irni nwirniyam ninan aingwokwokim.

14 Mi Moses siir siyu komiiyin siirgisiir siyu komiiyin siir yaimwokiyaimwowim yim ti hiniina boinkikim, kira iikamim kiriir omaka kingiin waiyim simiiram naingwokwowiyim, kirammar naingwokwowiyim hiriinan daingwokwo. Mi kira ti hiriinan dimin imiir napi mi mhoiia kira wi dimin kirieki kirieyin ti siyu komii ieya boinmauwun wi siir nwoki apim.

15 Mi kima, kima kimar ninkinwaomwarkii boini mi kima kimar niniinansaowi mi kima wi mintiraona kimasiyar, wim wi kima kimar pi tirbunaeisi. Mi iikamim yipiki yai ninkinwaomwarkii boiniyim mi yai min niniinansaowiyim yim ini niimauan wraisu biyeyim wraisu mrisima saiirsi niniiyim ini simiir hiriinan ywowim. Wim wi kima kimar swoki onkwobumbuninkinaei ti niimauan

wraisu biyieyım sımıir hırıinan sım sım nımpıwomwıtıyım. İriig.

Adi Komii siir naeyıuın dımın mıyık mıyık siyar tiri mı kımıir kwoınım pı dımın biyie biyie tiri

¹⁶ Kara tı yayıyım kımıir boınkıkım Adi Komii siir naeyıuın sııram kiwaki kımıir whınkınsııs haıgınuwım mı kım wı Adi Komii siir yay ımıir nwokı wakaeyokna apım mı wı hırıinan saıırsı nwowı kım wı tı dımın taemınım kımıir kwoın ım naıngwowım wı sımıir nap ranı.

¹⁷ Kara tı yayıyım kımıirın dımıı boınmauu ranı, dımın taemınım kımıir kwoın ım naıngwowyıyım yım tı dımın taemınım Adi Komii siir naeyıu ıeya naıngwowyıyım yım sım tanı. Mı dımın taemınım Adi Komii siir naeyıu ıeya naıngwowyıyım yım tı dımın taemınım tı ııkamı kwoınkı naıngwowyıyım yım sım tanı, yım ını sau omomnan ywowım kımıir kwoınım hında tında sımar kıyayıyokıyokııı. Mı tırııgınım kımıir kwoın ımıir kıyayıyım mı kım dımınım kım naıngwowyıyın sıir tıram panınsı yaıngwosı.

¹⁸ Mı kım Adi Komii siir naeyıuın sııram kiwakıı, kımıir kıgrııraowam mı kımıir boınam dımının sıya naıngwowın kımııram sıir tıram mı kım wı Mosesnı sıyıu komıı sıir yay ımıir nap ranı mı ta hırıinan saıırsıka Adi Komii sıya wı ha boını kım dımın whırkı bı kımbugım.

¹⁹ Mı dımın taemınım ııkamım sımıir kwoınkı tırım, křıma sımııırın bıdı sıbgu ınoknınkınım yım tı hınııngım, ııkamım hıı pıınanaeyıyım mı sıyıu bıyıeyım ıdowııyar pııdıraerarıyım.

²⁰ Mı uruwai sıyaowanı ınıg hainanıyım mı nop mın nanaowıyım mı ıo nhırmaka nwowıyım mı

yai mɪn prɪnɪnii prɪnɪniiyɪm mɪ dimɪn taemɪn haigipraprakaiiyɪm mɪ yai bibiyɛ boɪniyɪm mɪ iikamɪm dimɪn taemɪnɪm sɪma sɪma haiyamar naɪngwonaeyɪm mɪ kwoɪn bibiyɛ naɪngwowiyɪn mɪ isid niɪnikrɪmkripiyɪm.

21 Mɪ dimɪn taemɪnɪm iikam nɦɪrki nonkwowiyɪm sɪmiiram naɪngwowiyɪm mɪ op biyɛya kwiyae whaowaeiya sae mɪ kwiyaeiyɪm mɪ mwai bibiyɛyɪm sɪm mɪ waowiyɪm mɪ dimɪn biyɛ biyɛ nɦɪrɪm tɪ hɪriinanɪm sɪmiir hɪriinan ikɪm. Biya kara kɪmiir bɪdiyar iki boɪnmauwɪn mɪ tariinanɪn kara kɪmiirɪn pa swoki boɪnmauwɪ. Yɪpiki tɪ hɪriinan siyɪu iir tiri, yɪm wɪ Adi Komii saika nwo rani, biya siya nɪmbina saiir hɪriinan.

22 Mɪ dimɪn taemɪnɪm Adi Komii siya siir naeyɪu ieya whɪndiraerariyɪm iikam imiir yɪm tɪsirɪm, iikamɪm yɪpiki Adi Komii siiram naɪngwokwonanaeyɪm mɪ iikam nɦɪr ikɪm, yɪm wɪ maɪrgɪmaɪga nwowi, sɪmiir kwoɪnɪm wɪ wadɛyar nwowi, yɪm wɪ io nwoɪsawu rani, yɪm sɪma iikam imiirɪn wɪ wadɛyar tɪrhaɪɪniuwɪ mɪ iki iikam nɦɪrɪm sɪmiirɪn wɪ hindara prɪidiraerari, sɪma biya sɪma boɪnɪm sɪmiirar swoki tiri.

23 Mɪ sɪma iikam nɦɪrmaka wɪ kɪmbu rani mɪ yɪm sɪma wɪ sɪmiir kwoɪn imiirar kɪgrɪraonaei. Mɪ krɪma tɪ hɪriinan dimɪn imiir tiri mɪ Moses siir siyɪu komiiyɪn yɪo wɪ krɪmiir boɪnhɪuriyɪu rani. Nɪngaka.

24 Mɪ iikamɪm Kraiɪs Jisɪs siirɪm yɪm tɪ iikamɪm ini Kraiɪs saika naonan ywowɪm paeyɪn hɪiniya nɪriɪnɪnkɪn si mɪ tɪ nuɪn siir dimɪn biyɛyɪm sɪmiir kwoɪnauɪn wɪ sɪma nwokaikrɪpkai rani. Mɪ tɪ dimɪn biyɛyɪm tariinan tɪram sɪma naɪngwowɪm

yim bidi iyopgrirmiigiyim mi sima wi hapair swoki o rani.

²⁵ Adi Komii siir naeyiun krimiirin siyar ninkiamasu haiginiugin Adi Komii saikan mi krimiir kwoinim siiraramar kiwaki siyar kigirkakim ti digworaekwowim simiirsi.

²⁶ Mi krīma krīmiir inig imiirar kipi hainana, hiniin krīma inkam komiigim mi krīma iikam nirmi kwoin kipi kiyopsibgi io sima nwowamin mi krīma kwoin bibiyie irni nwirni diminim simiiram kipi naingwo, iki sima tiriiyim. Nīngaka. Iriig.

6

Kīma kīmiir nomiiyauwim simiir whinkinsiis dimin taeminim sima tiriiyim simiirsi

¹ Ti kariir nomiiyauwim kīma ha kigi inkamin ti dimin biyie tirin mi wim kīma iikamim yipiki Adi Komii siir naeyiū ieya kigiraowim kīmiir kwoinim kīma siirin kipi kimbū haiginiū mi ti inkamin siir dimin biyie imiir sibgu tirhaiginiū mi siir whinkinsiis haiginiū ti dimin kibiyim biya siya niki apim simiir swoki apim. Mi kīma kīmasiyar mīntaraona mi kīmiir kwoinim kīmasiyar kintimtinuna. Mi iya kīma ti inkam iir whinkinsiis haiginiuwiiyim kīma mīntarao. Dimusi rani, diminin wi kīmiir kwoin imiir kiyaii mi wi kīmiiram kinankiūwi dimin biyie tiramin.

² Kīma irni nwirni dinan whinkinsiis ankinsiisna dimin biyie biyieyim mi dimin taeminim yipiki kīmiir bopwo waraur nimbiamiiyim simiirsi mi ti hiriinan saiirsika ti hiriinan siyiun siirsikin kīma wi Kraiis siir yai

imiir wakaeyokna api siya boinim hinin, kima irni nwrni dinan whinkinsiis ankinsiis.

³ Kara hinin minsi boinkin iikamim yipiki hinina naingwowim sima inigakim mi inkam nhirmi whinkinsiis karamae nwowiyim yim sima simar swoki iksisaenaei, ha niki aingwowim nhirmi kouwin ini sima ywowin mi yim sima ini nninga ywowim. Yim sima ini nngar ywowiskiyim.

⁴ Iikam kima, irira nwoniran kima diminim kimar tirim simiir daingwo. Mi sima wadieki niuwi mi kima wi maigimaigra haini dwo. Diminin iikam nhirkim tiriyin simiirin, diminin kima tiriyin saika hid.

⁵ Kima ti hinin kipi tir. Dimusi rani, mhoiia irira nwonira kimiirin wi Adi Komii siya srui kima ti dimin hiriinanin kima tirin siir dimusi tirkin mi siya simiirin wi yapa yapa hidi.

⁶ Mi ti iikamim yipiki nitim mi yipiki boinimauuim mi simiirin Adi Komii siir yai kibi kibi imiir nisiimauuim mi sima dimin taemin nhirim simiir hauu mi simiirin simiir kigrirao.

⁷ Kima kimar kipi swoki iksisaena. Mi kima Adi Komii siirin dimin whir kipi swoki iksisae. Mi dimin taeminim yipiki iikam ima tirim sima mhoiia wi wadieya namisi haii simiirsiyin, iyie? Wi biyie haii iya Adi Komii siya iikam imiir hidana. Yio ini inkamin yipiki numiran sasae ya ninkiniyin ini siir hiriinan ywowin. Mi siya dimin miyik miyik imiirara ninkini mhoiia siya wi dimin kibi kibi imiirarar mi haii. Mi siya dimin biyeyim sim ninkini, nombwi min hininim mi dimin taemin nhir ikim mi mhoiia simiir nngugu

hahi mi siya wi dimin biyie imiirarar ningugu hahi.

⁸ Mi iikamim dimin taemin biyieyim simiir kwoinkar naingwo tiri mi mhoiia ti simiir kwoin biyieyin simiirin wi biyie siyar swoki ohaiginuwi yim ini ti inkamin yipiki nombwi ninkinin siir numir aair ini siir hiriinan ywowim. Mi iikamim yipiki dimin taeminim Adi Komii siir naeyu ieya boinim simiir, simiir napim, mhoiia simiirin wi Adi Komii siir naeyu ieya whinkinsiis haiginuwi hiriinyar nwoyokiyokikaeyamam. Tiriiginim yim ini inkamin dimin miyik sibgu inkiniyin siir numir aair ini siir hiriinan ywowim. Mi mhoiia sima wi dimin miyik miyik imiirar ningugu hahi.

⁹ Dimin miyikim kira tiriyim simiirin hindara kipi kiyyikik mirii kima inokininokin simiirar tirnanae. Mhoiia iya Adi Komii siya nimbina krimiir dimin miyik miyik imiir haiyam mi krima wi piu mankin kipi piyao ti dimin kibi kibiyim simiir tirsiyin.

¹⁰ Mi krima inokininokin ti nu iirar niki okripkaiiyim krima iikam imiirin sibgu tirhaiginu mi ti nomiiyauim yipiki Adi Komii siir yai kibi imiir wakaeyokna apim, krima simiirin sibgu sibgu tirtatao haiginu. Iriig.

Pol siya Jisis siiram maigimaigakin yipiki biya paeyin hiiniya nirioninkinin si naowin

¹¹ Kima whiekakin ta Yokwo Komiiya kara winkiya saair bidi kigim yipiki kariir ingar nonkwo winkiya.

¹² Mi ti kam hiriinanim ti kimiiram tiriyim kimiir kiyaiyam kimiir mois imiir kitiyopnir haiyam yim sima minam naingwowi Juda iikamim sima simiir

nikî boinim hinin sima inkam wadiekim, kiya yim ini ningaka ywowim. Mi ti siyiuin mois kitiyopnir haiyin yo dimin komii rani. Jisis Kraisi siya krimiir dimin biye imiirsi naokin mi ta siya nanmaiwarkaina krimiir sasarga dimin komiigikomiiya. Mi yim sima Juda iikam imiirsi nididgim sima tiosi simiirin. Yim sima Juda simiir kam imiir niksisaekim, sima simiirin wi kwoin bibiye pi naingwowisi. Mi ta hiriinan saiirsika, yim sima kimiirin siyiu mwoni paninsi yiisiimauusi.

¹³ Mi ti inkamim yipiki simiir moisim kitiyopnir haiyim yim sima Moses siir siyiu komii siir yai imiir bi napkim. Yim sima minaramar naingwokim kimiir mois imiir kitiyopnir haiyam mi sima wi inig komiigak saiirsi niki owim Juda iikamim simiirsiyin mi sima wi simiir inig imiir nwoki hainanim.

¹⁴ Mi an kararim, an kara Jisis siiraramar naingwo iskii yipiki paeyin hiiniya nironinkinin si naowin mi. Dimusi rani, an kara naoni piunan ti siirsi nwokin yo tiriiginin yo dimin whoimoni rani. Ti nuin siir tiran digworaekwowim yim wi kariir kwoin iir kiyai rani mi ti digworaekwowim yipiki ti nuan iikam ima napiyim mi ti digworaekwo hiriinanim kariir nwowim yim bidi yaonamim mi bidi inangrirmii iuguskiyim. Mi kariir kwoinin ti hiriinan diminim simiir wara swoki aingwomimin tani.

¹⁵ Kimiir moisim inkamka kitiyopnir haiga windi mi sima mi kitiyopnir hai karamaeka windi, yo tiriiginin yo dimin komii rani mi yo wi iikam imiir whinkinsiis haiginu rani. Adi Komii

sasaingin iikami kwoin kisina haigiin yaeya wadieki wadie nwokiyam. Yio tiriiginin yio dimin kaimwokikaimwo inig komiigak ieyairgin.

¹⁶ Kara ha naingwowi tiki kimiir iikamim yipiki ti yayim kara niki boinmimauuim simiir napim mi ti iikamim hinda tindanim Isrelmiyim yipiki Kraisiir yai kibi imiir sibgu wakaeyokna apim mi Adi Komii siya kimiirin wi naingwobumbu aiir nisiimauuwi mi wi dimin kibi iirar mi sibgu tirhaiginuwi mi kima wi iripar mi ongwomamair aei.

¹⁷ Mi tariinan mi mhoiya iriipi hiriinan kara pi boriisopi inkam nwrki hinina boinim kara ti aposel inkamin Adi Komii siya bi nimbingin. Dimusi rani, kariir pua hanwhie hanwhie kasa nwo rani mi tiriiginim yim kimiirin hinin nisiimauugim kara ti inkamin yio ini Jisis Kraisiirgisiirrarar ywowiskiyin.

¹⁸ Ti kariir nomiyauim. Kara ha naingwowi krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis Kraisi siya bidi hauuwun kimiir kwoinim siir naingwobumbu aeya ya yai kaimwoki kaimwo aeyairga. Iriig.

Yai Win Kibiya
The New Testament in the Sepik Iwam Language of
Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Sepik Iwam long
Niugini

copyright © 1989 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Sepik Iwam (Iwam, Sepik)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

5350dc83-93b2-5000-9c98-dcdb728ba84f